

Germanizmi u govoru Ogulina

Mišić, Nikol

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:474277>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Nikol Mišić

Germanizmi u govoru Ogulina

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Nikol Mišić
Matični broj: 0009093122

Germanizmi u govoru Ogulina

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost/Filozofija

Mentorica: doc. dr. sc. Marina Marinković

Komentorica: izv. prof. dr. sc. Željka Macan

Rijeka, rujan 2024.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova
_____ *Germanizmi* u _____ *govoru*
Ogulina _____ izradio/la
samostalno pod mentorstvom i komentorstvom _____ doc. dr. sc. Marine
Marinković i izv. prof. dr. sc. Željke Macan
_____.

U radu sam primijenio/la metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju završnoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u diplomskom radu na uobičajen način citirao/la sam i povezo/la s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

_____ Nikol Mišić _____
_____

Potpis

Sadržaj

1. UVOD : motivacija, cilj rada i hipoteza	4
1.1. METODOLOGIJA RADA I ISPITANICI	5
2. POSUĐENICE U HRVATSKOME JEZIKU	7
2.1. GERMANIZMI U HRVATSKOME JEZIKU I POVIJESNI KONTEKST JEZIČNIH DODIRA S GERMANSKIM NARODIMA	10
2.1.1. POVIJESNI DODIRI OGULINACA S GERMANSKIM NARODIMA	11
3. O GRADU OGULINU	13
4. KARAKTERISTIKE OGULINSKOGA GOVORA	18
5. POPIS GERMANIZAMA ZA ISTRAŽIVANJE	22
6. ANALIZA ISTRAŽIVANJA	<u>3536</u>
6.1. GENERACIJSKO RASLOJAVANJE	<u>3536</u>
6.2. RASLOJAVANJE PO SEMANTIČKIM SFERAMA	<u>3637</u>
7. ZAKLJUČAK	<u>3839</u>
8. POPIS LITERATURE	<u>3940</u>
Sažetak i ključne riječi	<u>4142</u>
Title and keywords	<u>4243</u>

1. UVOD : motivacija, cilj rada i hipoteza

Iako je hrvatski jezik leksički bogat riječima slavenskog podrijetla, ipak obiluje posuđenicama iz raznih stranih jezika zbog povijesnih dodira sa stranim kulturama, time i jezicima, njihovom povijesti, znanosti itd. Ovaj rad temelji se na istraživanju germanizama u govoru grada Ogulina. Motivacija za odabir ove teme istraživanja potekla je iz zanimanja za dijalektološke, ali i leksičke teme u hrvatskim govorima. Područje dijalektologije zahvaća sam ogulinski govor, koji će biti predstavljen i analiziran u jednome od sljedećih poglavlja, a područje leksikologije zahvaća opis leksema (u ovome slučaju germanizama) u spomenutom govoru. Odrastajući u samome centru grada Ogulina, autohtona sam govornica ogulinskoga govora. Uvijek su me zanimale jezične teme, pogotovo dijalektološke, pa tako i sam govor grada Ogulina. Također, učila sam njemački jezik kao drugi strani jezik pola svoga osnovnoškolskog obrazovanja i cijelo srednjoškolsko obrazovanje pa su me uvijek zanimale riječi germanskog porijekla u hrvatskome jeziku, ali i u mome svakodnevnom govoru, odnosno idiomu. Upravo sam se zbog toga odlučila pokrenuti ovo istraživanje.

Hipoteza kojom započinjem ovo istraživanje je vidljiva generacijska razlika prilikom uporabe i poznavanja germanizama u govoru Ogulina. Također, pretpostavljam da su odabrane i istražene (četiri) semantičke sfere plodne i da se germanizmi iz tih sfera poznaju i koriste u svakodnevnom govoru autohtonih govornika govora grada Ogulina.

U radu će najprije biti predstavljena metodologija istraživanja, zatim opisane posuđenice i germanizmi u hrvatskome jeziku, kao i povijesni okvir jezičnih dodira s germanskim narodima, onda specifično povijesni dodir organskih govora u okolici Ogulina s germanskim idiomima, potom karakteristike ogulinskoga govora i poglavlje o samome gradu Ogulinu, zatim će biti izložen popis germanizama koji su istraženi (u obliku tablice) i najvažnije, opis (analiza) istraživanja germanizama u govoru grada Ogulina na generacijskoj razini i po semantičkim sferama. Na kraju će zaključiti temu i izložiti popis literature korištene za pisanje rada, kao i sažetak rada s ključnim riječima.

1.1. METODOLOGIJA RADA I ISPITANICI

Metodologija ovog istraživanja temeljila se najprije na sastavljanju popisa germanizama koji će biti istraženi i na usmenom ispitivanju govornika ogulinskoga govora iz triju različitih dobnih skupina: jedne osobe iz starije dobne skupine, jedne osobe iz srednje i jedne osobe iz mlađe dobne skupine, a pritom su sva tri ispitanika rođena i odrasla u samome centru Ogulina. Ispitanici su bili usmeno ispitani, a pitanja su se temeljila na popisu od 200 germanizama. Germanizme sam preuzela iz više izvora:

1. Medvedec, Dino: „Generacijske razlike u zagrebačkom govoru na primjeru germanizama“, diplomski rad

<https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:6723/datastream/PDF/download>

2. Stojnić, Aneta: „Germanizmi u hrvatskim govorima“, Alfa, Zagreb, 2020.
3. Štebih Golub, Barbara: „Od ajngemahtesa do kuglofa i ajerlikera“
<https://hrcak.srce.hr/file/276184>
4. Tonković, Dominik: „Germanizmi u suvremenom hrvatskom standardnom jeziku“, diplomski rad
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffos:5842/datastream/PDF/view>

Popis sam osobno izradila istražujući navedene izvore, podijelivši germanizme u četiri semantičke sfere:

1. semantičku sferu *hrane i pića/kulinarstva*, 2. semantičku sferu *odjeće, obuće, dodataka i tekstila*, 3. semantičku sferu *alata, obrta i gradnje* i 4. semantičku sferu *kućanstva/domaćinstva*. Na postavljena pitanja i kroz razgovor, ispitanici su odgovarali znaju li taj germanizam, koriste li ga ili možda koriste neki drugi izraz u tom značenju. Također su mogli navesti još neke germanizme koje koriste ili poznaju kao dodatak popisu. Njihovi odgovori zapisani su u vidu tablice koja će biti priložena niže u radu. Ispitivanje se odvijalo opušteno, ali unaprijed dogovoreno, tako da su ispitanici znali o kojoj ćemo temi razgovarati i koja je svrha samoga ispitivanja, a to je istraživanje za završni rad. Najveću zainteresiranost pokazala je najstarija ispitanica, a posebno za semantičku sferu *hrane i pića/kulinarstva*. Takav ishod nije me pretjerano začudio obzirom da je ta ispitanica, gospođa Marija, radila kao kuharica, ali je bila i domaćica pa su njezine kulinarske vještine i više nego prosječne, a samim time i prepoznavanje i korištenje germanizama u toj sferi. Ona je čak istaknula da za neke riječi nije znala da su germanskog porijekla iako ih je koristila dugo. Zato je na kraju ispitivanja izrazila zahvalnost na novim saznanjima. Ispitanik srednje dobi, gospodin Domagoj, također je pokazao zainteresiranost za istraživanje, ali se ona više očitovala u sferi *alata, obrta i gradnje*. On je čak i navodio druge primjere kojih se sjetio i diskutirali smo o posuđenicama općenito. Najmlađa ispitanica, gospođica Rebeka, pokazala je interes i odmah pri ispitivanju izražavala mišljenje o generacijskim razlikama u korištenju germanizama. Također je pokazivala interes za naknadne rezultate istraživanja. Ukratko, atmosfera je bila ugodna i sve je teklo po planu, a rezultati će biti analizirani u jednom od sljedećih poglavlja.

MARIJA	Ženski spol	Starija dob: 71 godina
DOMAGOJ	Muški spol	Srednja dob: 48 godina
REBEKA	Ženski spol	Mlađa dob: 21 godina

Prilog 1: *Tablica ispitanika*

2. POSUĐENICE U HRVATSKOME JEZIKU

Leksikologija (grč. *lexikos* – koji se odnosi na riječ i *logos* – znanost) je znanstvena disciplina koja proučava i opisuje rječnik, rječnički sustav i leksik jednog prirodnog jezika.¹ Proučava i vanjsku i unutarnju strukturu riječi, otkriva odnose koji postoje među jedinicama rječničkog blaga, a tumači i njihovu uporabu u različitim komunikacijskim područjima. Bavi se i podrijetlom riječi nekog jezika. Leksik hrvatskoga jezika, osim izvornih riječi, tvore i posuđenice (ili pozajmljenice) iz drugih jezika. Od samih početaka postojanja različitih jezika i jezičnih zajednica moralo je doći do kontakta među njima, pa tako i do međujezičnih dodira i utjecaja. Jezični dodir je društveni i lingvistički fenomen koji nastaje kada dođe do interakcije između govornika različitih jezika ili različitih dijalekata istoga jezika, a što vodi do transfera lingvističkih elemenata iz jednoga koda u drugi.² Postojanje međujezičnih dodira i utjecaja temelj je

¹ Melvinger, Jasna: „Leksikologija“, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1984., 1.str.

² Županić, Sanja: „Germanizmi u varažinskom govoru“, doktorski rad <https://dr.nsk.hr/islandora/object/ffzg%3A4031/datastream/PDF/view> (pristup ostvaren 7.8.2024.)

nastanka raznih dodirnojezikoslovnih i sociolingvističkih pojavnosti koje proučava dodirno jezikoslovlje. Za ovu granu lingvistike postoji još nekoliko sinonima – jezici u kontaktu, lingvistika jezičnih dodira i kontaktna lingvistika.³ Razlozi zbog kojih dolazi do jezičnog posuđivanja su raznovrsni – potreba za imenovanjem inovacija, moda, bolja izražajnost posuđene riječi, nedovoljna preciznost već postojećih termina, prestiž pojedinih riječi i sl.

Posuđenice su riječi koje *jezik primalac* prima od *jezika davaoca*. Posuđene riječi se prilagođavaju jeziku primaocu na razne načine: fonološki, grafijski, gramatički, semantički i leksički. One koje su potpuno prilagođene nazivamo *usvojenicama*, a one koje nisu nazivamo *tuđicama*. Posuđenicama se smatra svaki leksički tip primarnoga procesa posuđivanja, a pritom se proces prenošenja uvijek odnosi na razinu izraza i na razinu sadržaja. Prema tome, svaka riječ stranoga podrijetla, bez obzira na stupanj njezine prilagodbe i na njezin standardni, tj. supstandardni jezični status, bila bi posuđenica.⁴

Razlikujemo razne posuđenice, ovisno o tome iz kojeg jezika dolaze: latinizmi (latinskog), grecizmi (grčkog), romanizmi (romanskog), talijanizmi (talijanskog), galicizmi (francuskog), hispanizmi (španjolskog), luzitanizmi (portugalskog), rusizmi (ruskog), bohemizmi (češkog), slovakizmi (slovačkog), srbizmi (srpskog), hungarizmi (mađarskog), anglizmi (engleskog), amerikanizmi (američkog engleskog), germanizmi (njemačkog), turcizmi (turskog), orijentalizmi (iz orijentalnih jezika) itd. Posuđenice, dakle, čine velik dio leksika hrvatskog jezika. Jedan je od razloga leksičkog posuđivanja ugled kojeg jezika u nekom razdoblju: npr. talijanski je jezik u doba renesanse bio na glasu i utjecao je na mnoge jezike.⁵ Nastaju putem dodira (političkih i geografskih) među narodima. Na temelju posuđenica, njihovog ustrojstva i broja, možemo saznati

---

³ Ibid.

⁴ Turk, Marija, "Naporedna uporaba posuđenica i prevedenica u hrvatskom jeziku", u: Zbornik radova Riječki filološki dani, VI, Rijeka, 2006., str. 165.

⁵ Turk, Marija: „Jezično kalkiranje u teoriji i praksi“, Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. god., str. 36.

mного podataka o povijesti nekog naroda i jezika.⁶ Postoje dvije vrste posuđenica: *izravne posuđenice i leksički kalk*.⁷

Izravne su posuđenice one koje su semantički i formalno identične ili slične odgovarajućoj riječi u izvornom jeziku. One se dijele u dvije skupine: riječi koje imaju posve istu morfološku strukturu: npr. kombajn (eng. combine), norma (lat. norma) i riječi čija morfološka struktura samo djelomično odgovara izvornoj riječi: npr. revolucija (franc. revolution), televizija (eng. television).⁸

Leksički kalk (prevedenice) podrazumijeva riječi koje su oblikovane pomoću leksičkih sredstava jezika primaoca, ali prema stranome modelu. Prevodi se, dakle, morfem po morfem: npr. neboder (engl. skyscraper).⁹ Kod posuđenica se proces prenošenja uvijek odnosi na razinu izraza i sadržaja, a kod kalkova se ne preuzima vanjski oblik, već se prenosi unutrašnja struktura stranoga izraza.¹⁰

Postoje još i značenjske posuđenice (npr. mouse), pseudoposuđenice (npr. darker), hibridne posuđenice (npr. kolcentar), strane riječi/izrazi (npr. flash), egzotizmi (npr. avokado), eponimi (npr. penkala) i internacionalizmi (npr. demokracija).

---

⁶ Melvinger, Jasna: „Leksikologija“, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1984., 53.str.

⁷ Melvinger, Jasna: „Leksikologija“, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1984., 54.str.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Turk, Marija: „Jezično kalkiranje u teoriji i praksi“, Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. god., str. 45.

2.1. GERMANIZMI U HRVATSKOME JEZIKU I POVIJESNI KONTEKST JEZIČNIH DODIRA S GERMANSKIM NARODIMA

Germanizmi su posuđenice koje su posredno ili neposredno ušle u hrvatski jezik iz njemačkoga standardnog jezika, austrijskog njemačkog ili njihovih dijalekata.¹¹ Germanizmi se dijele na *prave i neprave*. *Pravi* su germanizmi riječi preuzete iz njemačkog jezika, dok se *nepravi* germanizmi dijele na *polugermanizme i pagermanizme*. *Polugermanizmi* su riječi koje nisu posuđene neposredno iz njemačkoga jezika, a *pagermanizmi* su riječi koje zapravo nisu njemačke, ali su posuđene posredno preko njemačkog jezika.¹²

Hrvatska je kroz svoju povijest većinu vremena bila izložena stranim utjecajima u raznim sferama: jezičnim, kulturnim, političkim itd. Povezanost s germanskim narodima započela je već u prvim stoljećima nove ere kada su nastali sveslavenski germanizmi.¹³ To su posuđenice iz pragermanskog i gotskog jezika kao i zapadnogermanskih dijalekata koje su bile zajedničke svim slavenskim jezicima. Kasnije, u 13. stoljeću, neka područja sjeverozapadne Hrvatske koloniziraju germanski narodi. U 16. stoljeću, za vrijeme reformacije i protureformacije, dolazi do još učestalijih i utjecajnijih dodira s germanskim narodima zbog stvaranja Vojne krajine, zbog čega su se doselili brojni germanski govornici.¹⁴ Njemački je postao službenim jezikom u Vojnoj krajini.

Njemački je jezik imao i posredničku ulogu u primanju njemačkih galicizama, talijanizama i anglizama u habsburško vrijeme.¹⁵ Širili su se i germanizmi

---

¹¹ Mirjana Crnić – Željka Macan, „Germanizmi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga kotara“ FLUMINENSIA, god. 23 (2011), 8.str. <https://hrcak.srce.hr/file/116316> (pristup ostvaren 15.7.2024.)

¹² Turk, Marija: „Germanizmi u sjevernočakavskom arealu“, Fluminensia, 2, Rijeka, 2005., str.5.

¹³ Štebih-Golub, Barbara: „Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku“, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010. god., str.135.

¹⁴ Ibid

¹⁵ Turk, Marija: „Jezično kalkiranje u teoriji i praksi“, Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. god., str. 140.

romanskog podrijetla. U 19. pak stoljeću njemački se jezik uvodi kao službeni jezik umjesto latinskoga. Samo su niskoobrazovani seljaci koristili hrvatski jezik, dok su svi visokoobrazovani građani morali koristiti njemački jezik. Velika prednost njemačkog jezika jest bila upravo ta što je poznavanje njemačkog jezika bilo potrebno za kulturni, socijalni i obrazovni napredak pojedinca u vrijeme Austro-Ugarske. Budući da je njemački jezik bio jezik obrazovanih ljudi, prve su zagrebačke novine naziva *Der Kroatische Korrespondent* bile upravo na njemačkom jeziku. U razdoblju hrvatskoga narodnog preporoda u Zagrebu izlaze čak tri lista na njemačkom jeziku: *Agramer politische Zeitung*, zabavni prilog tih novina *Luna i Croatia*, uz koju od 1840. izlazi i poseban prilog *Der Courier für Damen*, prvi hrvatski ženski časopis.¹⁶ Još jedna bitna odrednica bila je i masovno iseljavanje Hrvata u zemlje njemačkog govornog područja u 60. i 70. godinama prošloga stoljeća.¹⁷ Danas su ti dodiri rjeđi, ali utjecaj njemačkoga jezika nije u potpunosti uvenuo. O tomu svjedoči kontinuirano učenje njemačkoga jezika u hrvatskim školama i na fakultetima, o čemu ću detaljnije u sljedećem poglavlju.

2.1.1. POVIJESNI DODIRI OGULINACA S GERMANSKIM NARODIMA

Krajem srednjega vijeka, odnosno krajem 15. stoljeća, slavni Bernardin Frankopan dao je izgraditi Frankopansku kulu iznad ponora rijeke Dobre i tako je utvrđen grad Ogulin. Bernardin je bio slavni hrvatski vojskovođa iz roda knezova Frankopana. Kontinuirano se zalagao za pomoć hrvatskome narodu preko europskih zemalja za obranu od Turaka, koristeći pritom svoje veze s njihovim diplomatima. Poznat je bio po svojim nadahnutim osobnim istupima i vatrenim govorima pred stranim vladarima i aristokratima. Tako je, na primjer,

---

¹⁶ Štebih-Golub, Barbara: „Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku“, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010. god., str. 36.-37.

¹⁷ Turk, Marija: „Jezično kalkiranje u teoriji i praksi“, Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. god., str. 16.

1522. godine održao svoj znameniti *Govor za Hrvatsku* (lat.: *Oratio pro Croatia*) na latinskom jeziku pred njemačkim državnim saborom u Nürnbergu 19. studenoga 1522. godine.¹⁸ U govoru je istaknuo nužnost obrane hrvatskih zemalja, koje predstavljaju bedem prema Europi, što je iskazano u tvrdnji da je Hrvatska „štit i vrata kršćanstva“. Tako dodiri naroda s ogulinskog područja s germanskim narodima počinju već na samom začetku postojanja ovoga grada. Prije toga, Frankopani se spominju u njemačkim izvorima, iako tada nisu još utvrdili grad Ogulin: nazivali su ih Grafen von Krabaten ili grofovi/knezovi Hrvatske.¹⁹ U 16. stoljeću Ogulin postaje dio Vojne krajine o kojoj je nešto rečeno u prethodnom poglavlju. U 18. stoljeću, 1770. godine otvorena je Glavna škola s njemačkim nastavnim jezikom za dječake i djevojčice, premda je školstvo do tada bilo u rukama crkvenih ustanova. Godine 1776. osnovana je Njemačka škola sa zadatkom obrazovanja kadrova za potrebe krajiških vlasti.²⁰

Domaći ljudi govorili su čakavskim, štokavskim i kajkavskim narječjem, ali je službeni jezik u pukovniji bio njemački. Ogulinski pješaci sudjelovali su u drugoj polovici 18. i prvoj polovici 19. stoljeća u nizu ratova i sukoba koje je Habsburška Monarhija vodila širom Europe: rat za habsburško nasljeđe (1741.-1748.), Sedmogodišnji rat (1756.-1763.), rat za bavarsku baštinu (1778.-1779.), rat s Osmanlijama (1788.-1791.), ratovi s Francuzima i Napoleonom (1794.-1815.), pohodi u Italiju (1821. i 1831.), sukobi s Bosancima na krajiškom kordonu (1835.-1836. i 1846.), borbe u Italiji i Ugarskoj (1848.-1849.) i rat protiv Pijemonta i Francuske (1859.).²¹

---

¹⁸ Bernardin Frankopan https://hr.wikipedia.org/wiki/Bernardin_Frankopan (pristup ostvaren 12.8.2024.)

¹⁹ Obilježavanje 500. obljetnice *Govora za Hrvatsku*, Hrvatska znanstvena bibliografija (pristup ostvaren 12.8.2024.)

²⁰ „Ogulin, dom u srcu Hrvatske“ <https://www.ogulin.hr/o-ogulinu/povijest/opcenito/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)

²¹ Ogulinska pukovnija, CROSBİ <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/knjiga/15638> (pristup ostvaren 12.8.2024.)

Također, kako kroz povijest, tako se njemački jezik u ogulinskim školama uči i danas i djeca su u kontaktu s njim. Primjerice, u područnoj osnovnoj školi Zagorje, prvi je strani jezik njemački, a ne engleski. Uz to, u svakoj školi u Ogulinu (osnovnoj i srednjoj) učenici mogu učiti njemački jezik. Zanimljivo je i da je u Gimnaziji i strukovnoj školi Bernardina Frankopana zastupljen veći interes profesora i učenika za njemački jezik. Otvorena je Multimedijalna učionica za učenje njemačkog jezika i dodijeljen joj je status partnera s Goethe institutom²² i Veleposlanstvom Savezne Republike Njemačke.²³

Projekt je pokrenut s ciljem proširenja mreže njemačkih škola u inozemstvu te škola koje provode program Njemačke jezične diplome i proširenje temeljne mreže škola u kojima se uči njemački kao strani jezik.²⁴

I sama sam pohađala tu gimnaziju i sudjelovala u projektima s Goethe institutom (radionice, vježbe pisanja, čitanja itd.) pa mogu potvrditi da su učenici u ogulinskim školama u doticaju s njemačkim jezikom i da germanizmi u ogulinskom govoru nisu samo plod povijesnih dodira s njemačkim jezikom, već se ta povezanost nastavlja i danas.

3. O GRADU OGULINU

Ogulin je grad u Republici Hrvatskoj i smješten je u Karlovačkoj županiji. Danas prema teritorijalnom ustrojstvu, kao jedinica lokalne samouprave, Grad Ogulin obuhvaća površinu od 542,32 km², a prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji oko 14 000 stanovnika.²⁵ Graniči s Primorsko-goranskom i Ličko-senjskom županijom. U Ogulinu se nalaze 24 naselja: Desmerice, Donje Dubrave, Donje

---

²² Goethe-Institut kulturna je ustanova Savezne Republike Njemačke koja djeluje diljem svijeta.

²³ Službene stranice grada Ogulina <https://ogulin.hr/old-site/10010-novosti/352-potpisan-sporazum-skole-partneri-buducnosti> (pristup ostvaren 12.8.2024.)

²⁴ Ibid

²⁵ „Ogulin, dom u srcu Hrvatske“ <https://www.ogulin.hr/o-ogulinu/povijest/opcenito/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)

Zagorje, Drežnica, Dujmić Selo, Gornje Dubrave, Gornje Zagorje, Hreljin Ogulinski, Jasenak, Marković Selo, Otok Oštarijski, Ponikve, Popovo Selo, Potok Musulinski, Puškarići, Ribarići, Sabljak Selo, Salopek Selo, Sveti Petar, Trošmarija, Turkovići Ogulinski, Vitunj i Zagorje.²⁶ U okolini Ogulina nalaze se i općine Tounj i Josipdol. Prema teritorijalnoj podjeli Rimokatoličke crkve Ogulinsko-modruška udolina dio je Ogulinskog dekanata, koji je sastavni dio Gospićko-senjske biskupije.

Površina grada i okolice grada prekrivena je s čak 70000 hektara šuma bukve, hrasta, jele i smreke te zbog toga drvna industrija predstavlja značajnu granu u gospodarstvu grada s brojnim pilanama, tvrtkama za preradu drveta i stolarijama. Nadalje, zbog prirodnih voda poput jezera Sabljaci, Šmitovog jezera, Đulinog ponora i pristupa čistim izvorima vode, stanovništvo se opskrbljuje vodom te je olakšano poslovanje industrijskih pogona, rad hidroelektrani za proizvodnju električne energije te navodnjavanje.

Osim aktualnog stanja stanovništva, važno je spomenuti i sve migracije koje su mu prethodile. Naime, tijekom povijesti, ovaj je prostor, kao što je i danas, bio na razmeđu različitih regija pa je stanovništvo uslijed raznih buna i nemira, često mijenjalo svoja prebivališta. Upravo zbog tih migracija, ogulinski je govor danas toliko specifičan. Govor grada Ogulina bit će obrađen detaljnije u sljedećem poglavlju.

Područje Ogulina nastanili su još drevni Japodi oko 800. godine prije Krista. Glavni japodski grad bio je *Metulum* smješten na brdu Viničica pored Josipdola. Neki od arheoloških tragova iz tog prapovijesnog vremena vidljivi su još i danas na ovom području. Početkom nove ere, ovo su područje osvojili Rimljani koji su se tu zadržali sve do propasti Zapadnog Rimskog Carstva 476. godine. Nakon toga ogulinsko – modruška udolina postaje rubni dio provincije Dalmacije. Rimljani su, poput Japoda, ostavili za sobom značajne tragove koji se prije svega

---

²⁶ Ogulin <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ogulin> (pristup ostvaren 26.7. 2024.)

manifestiraju u modernizaciji naselja, cesta te nametanju jezika i pisma. U samom središtu Hrvatske, na tromeđi Like, Gorskog Kotara i Korduna, pod velebnom planinom Klek, ovaj grad utemeljen je početkom 16. stoljeća. Nakon što su Turci 1493. godine opustošili obližnji srednjovjekovni grad Modruš (Tržan-grad), modruški knez i jedan od najmoćnijih velikaša svoga vremena, Bernardin Frankopan, dao je ponad litice kanjona rijeke Dobre izgraditi novu utvrdu, koja je uspješno odolijevala osmanlijskim napadima te je postala središnjom građevinom oko koje se formirao današnji grad Ogulin.²⁷

Postoji i opis grada u prvim stoljećima od nastanka: u Ogulinu je 1639. boravio carski inženjer i graditelj Giovanni Pieroni koji je u izvješću o stanju utvrde napisao: „...na kraju spomenute ravnice u smjeru zapada jedna je klisura, koja se ističe sa svih strana, ne ipak više od razine polja na kojem je sagrađen kaštel, nazvan Ogulin, koji je okružen dobrim zidovima i ispunjen drvenim kućama, a u jednom je dijelu palača ili kaštel dobro zidan i povezan s vanjskim zidovima.”²⁸

Naziv grada potječe od latinske riječi ob gula (ždrijelo ili ponor) jer se u samome centru grada nalazi spomenuti Đulin ponor za čije se ime veže legenda. Naime, djevojka po imenu Zulejka ili Đula, kći Ivana pl. Gušića, bila je primorana udati se za starijeg plemića, a voljela je, kako to obično u fikciji biva, drugoga mladića Milana Juraića. Nakon što je shvatila da je njihova ljubav nemoguća zbog tadašnjih običaja i nakon što je Milan poginuo u ratu, odlučila je baciti se s litice u ponor koji je onda po njoj dobio ime Đulin ponor. Danas, ako se iz tzv. Parka izviđača zagledamo u liticu iznad ponora, možemo vidjeti profil muškarca koji gleda ka velikom tamnom otvoru ponora. Ogulinci kažu da to Milan gleda kamo je nestala njegova Zulejka. Ponor je i danas atrakcija i legenda se prepričava s koljena na koljeno, a posebno je zanimljiva turistima. Đulin ponor je ujedno i najveći ulaz u špiljski sustav Đulin ponor – Medvedica (ili Đula – Medvedica),

---

²⁷ „Ogulin, dom u srcu Hrvatske“ <https://www.ogulin.hr/o-ogulinu/povijest/opcenito/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)

²⁸ Ibid.

najdulji špiljski sustav u Hrvatskoj, s ukupnom horizontalnom duljinom kanala od 16 396 metara (preko 16 kilometara). Ogulin je jedini grad u Hrvatskoj i među rijetkima u svijetu koji je doslovce sagrađen iznad špiljskih dvorana i kanala bogatih vodom i kalcitnim ukrasima. Najduža špiljska cijev se proteže ispod glavne ogulinske ulice Bernardina Frankopana.²⁹ Grad Ogulin poznat je po ovoj i sličnim legendama i bajkama poput legende o kraljeviću Marku, legendi o klečkim vješticama ili bajkama naše poznate spisateljice Ivane Brlić Mažuranić. Ona je rođena u Ogulinu 18.4.1874. godine. Pisala je bajke za djecu i postala poznata hrvatska književnica. Najpoznatija je njezina zbirka pripovijedaka *Priče iz davnine* i roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*. Njezin lik i djelo danas se u Ogulinu veliča *Ogulinskim festivalom bajke* koji se održava svakoga ljeta i jeseni u rasponu od nekoliko dana i djeci pruža široku paletu sadržaja poput igraonica, predstava, koncerata, dječjih vlakića, maskota i slično. Upravo zbog takvog utjecaja ove slavne hrvatske književnice i legendi vezanih za grad, Ogulin se često naziva *zavičajem bajki*. Legenda za koju još smatram da je važna i poznata je legenda o klečkim vješticama prema kojoj na planini Klek žive vještice (coprnice). One lete na metlama, pripremaju otrove, plešu vještičja kola itd. Na ogulinskom festivalu bajke djeca se mogu okušati u vještini letenja na metli. Povjesničar i pisac Rudolf Strohal zapisao je krajem 19. stoljeća narodne predaje o klečkim vješticama u obliku priča.³⁰ O tim mističnim pričama s Kleka izvijestio je i slovenski povjesničar i znanstvenik Johann Weichard Valvasor u putopisima objavljenim 1649. godine. Neke od žena osuđenih da su klečke coprnice skončale su život na lomači. Jedna od vještica, međutim, prema pučkoj legendi bila je

---

²⁹ Karlovačka županija – internetska stranica <https://visitkarlovacounty.hr/legenda-o-dulinom-ponoru/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)

³⁰ Legende o klečkim i ozaljskim vješticama <https://visitkarlovacounty.hr/legende-o-kleckim-i-ozaljskim-vjesticama/> (pristup ostvaren 7.8.2024.)

skamenjena. Na ulazu u selo Bjelsko podno Kleka nalazi se kamena hrid nalik gljivi, koju narod zove (Visi)Baba.³¹

Legenda o samom nastanku Kleka, također je zanimljiva svim uzrastima. Naime, hrbat planine gledan s istoka, iz smjera Ogulina, nalik je golemom okamenjenom divu. Div (kraljević Marko) legao je na leđa i tako ostao okamenjen u obliku planine. Glava mu je glavni vrh Kleka, a noge uspavanog gorostasa su dvije hridi Klečica. Div se doima kao da je duboko usnuo, no neka druga bića ne daju mu mira za olujnih noći. Legenda kaže da kada oko Kleka sijevaju munje i praskaju gromovi, to vještice pozivaju na sijelo na njegovom vrhu.³²

Upravo zato što je Ogulin *zavičaj bajki*, turizam grada najviše se promiče takvim atrakcijama, poput spomenutog *Festivala*, ali i *Ivanine kuće bajki*. To je multimedijalni i interaktivni centar, otvoren u centru Grada, odnosno u samom Frankopanskom kaštelu. Taj centar veliča bajke i bajkovito stvaralaštvo, a sam naziv se naravno odnosi na Ivanu Brlić Mažuranić, koja je svojim opusom pokrenula veličanje bajki ogulinskoga kraja. Centar se sastoji od multimedijalne stalne izložbe, biblioteke, multifunkcionalnog prostora za radionice i suvenirnice. Aktivno djeluje i kroz svoju web stranicu s virtualnom bazom bajki i on-line knjižnicom. Razvija svoju izdavačku djelatnost, a kroz cijelu godinu organizira kreativne edukativne programe u području pripovijedanja, literarnog i likovnog izraza, filma, predstavljačkih i primijenjenih umjetnosti i dizajna, namijenjenima djeci i odraslima.³³ Ivanina kuća bajke 2013. godine potaknula je jedinstvenu bazu podataka o bajkama, zapisivačima i istraživačima bajke u Europi i svijetu.

---

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Ivanina kuća bajke <https://www.ivaninakucabajke.hr/hr/ivanina-kuca-bajke/sto-je-ivanina-kuca-bajke/> (pristup ostvaren 7.8.2024.)

4. KARAKTERISTIKE OGULINSKOGA GOVORA

Laici, ali i neki stručnjaci, teško svrstavaju govor grada Ogulina u klasičnu podjelu narječja hrvatskoga jezika. Hrvati imaju vlastito mišljenje o dijalektalnoj pripadnosti svojih mjesnih govora koje je uvjetovano uporabom upitno-odnosnih zamjenica *ča* i *kaj*. Zato se npr. stanovnici Ogulina, Zagorja, Ogulinskog Hreljina i Desmerica smatraju kajkavcima, a stanovnici Oštarija, Skradnika, Tounja čakavcima. Mogu to potvrditi i iz osobnoga iskustva kao izvorna govornica toga govora.³⁴ Ipak, problem toga određivanja ipak je malo dublji od površinske upotrebe zamjenice. Tome pridonose jezične karakteristike, ali i geografski položaj grada, od kojih oba kriterija ne zadovoljavaju u potpunosti ni karakteristike čakavskoga, a ni kajkavskoga narječja. Ogulinski govor sadrži, dakle, elemente svih triju hrvatskih narječja. Hrvatska se narječja dijele u dijalekte, a neki dijalekti u poddijalekte. Ogulinski govor razni dijalektolozi svrstavaju u drugačija narječja: npr. Mijo Lončarić (hrvatski dijalektolog) svrstava ga u kajkavsko narječje.³⁵ On smatra da je glavna osobina upitna zamjenica *kaj*, ali ogulinski govor prelazi u čakavsko narječje na svojim južnijim područjima. Dakle, nalazi se na granici između kajkavskoga i čakavskoga. Josip Lisac svrstava ga čakavsko narječje i srednjočakavski ili ikavsko-ekavski dijalekt.³⁶ On smatra da je presudna osobina ikavsko-ekavski refleks jata (npr. *belo mliko* u značenju *bijelo mljeko*). Ukratko, prema praslavenskom jatu u čakavskom se narječju razvilo pet refleksa, a to su: ikavski, ekavski, jekavski, ikavsko-ekavski i nezamijenjeni jat. Čakavski govori koji istovremeno rabe i

---

³⁴ Vulić, Sanja: „O govorima u ogulinsko-modruškoj udolini potkraj 20. i početkom 21. stoljeća na primjeru govora Oštarija“, Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov, 2010.god, <https://www.zigh.at/o-govorima-u-ogulinsko-modruskoj-udolini-potkraj-20-i-pocetkom-21-stoljeca-na-primjeru-govora-ostarija> (pristup ostvaren 8.7.2024.)

³⁵ Lončarić, Mijo: „Kajkavsko narječje“, Školska knjiga, Zagreb, 1996. god., str. 165.

³⁶ Lisac, Josip: „Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje“, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god, str.15.

ikavski i ekavski refleks jata u literaturi se nazivaju ikavsko-ekavskim govorima. Ikavsko-ekavski, odnosno višeznačni odraz jata u dijalektologiji zasniva se na pravilu Mayera i Jakubinskog. Radi se o zakonu kojim su oni prilikom istraživanja čakavskih prostora u prvoj polovici 20. stoljeća ustanovili određene zakonitosti pojavljivanja ovog refleksa. Ekavski se refleks jata ostvaruje ispred fonema /t/, /d/, /n/, /l/, /r/, /z/, /s/, iza kojih slijede /a/, /o/, /u/ ili $\emptyset$, npr. *mesto, seno, sreda, zdelo*, a u ostalim se situacijama ostvaruje ikavski refleks jata, npr. *mliko, lipo, čovik, misec itd.* U nekim riječima u ogulinskom govoru dolazi do odstupanja od toga pravila: npr. *riječ i rijeka* trebale biti *rič i rika*, ali ipak nisu. Dijalektologinja Iva Lukežić svrstava ga u kontinentalni poddijalekt čakavskog ikavsko-ekavskog dijalekta.³⁷ Autorica Sanja Vulić kao osnovicu ogulinskog govora također ističe čakavštinu.³⁸ Ona je istraživala govor Turković Sela kod Ogulina, ali se većina značajki može primijeniti na govor Ogulina. Ja ću navesti primjere koji se koriste u ogulinskom govoru. Argumentira čakavsku osnovicu korištenjem ikavsko-ekavskog refleksa jata, upitnih zamjenica *zač* (npr. *Zač si to napravil?* u značenju *Zašto si to napravio?*), *poč*, (npr. *Poč ideš?* u značenju *Po što ideš?*), *nač* (npr. *Nač to liči!* u značenju *Na što to liči!*), *uč* (*Uč ću to metnit?* u značenju *U što ću to staviti?*), također i izostanak sibilizacije: npr. *bolesniki*³⁹, *unuki*, u *Rijeki* itd.

Naglasni sustav ogulinskoga govora sastoji se od četiriju naglaska, kao i naglasni sustav hrvatskoga standardnoga jezika.

Za ovakvu analizu u dijalektologiji, odnosno za svrstavanje nekog govora u narječje i dijalekt, potrebni su alijeteti, odnosno razlikovna sredstva. Alijeteti su npr. upitno-odnosne zamjenice *kaj-ča-što*. U ogulinskome govoru zastupljena je kajkavska zamjenica *kaj*: *Kaj ima? Kaj se dela? To je ono kaj sam ti rekal.*

³⁷ Lukežić, Iva: „Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt“, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990.god, str. 25.

³⁸ Vulić, Sanja: „O govoru Turković sela“, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2008. god, str. 24.

<https://hrcak.srce.hr/78910> (pristup ostvaren 16.5.2024.)

³⁹ Ibid.

U ogulinskom govoru zamjenica *kaj* upotrebljava se i umjesto zamjenice *koji/kojeg*: npr. *To je onaj čaval kaj sam ti jučer dal.* u značenju *To je onaj čavao koji sam ti jučer dao.* Koristi se i kao alternativa čestici *zar* (npr. *Kaj si došal do tamo?* u značenju *Zar si došao do tamo?*). Alijetet je i nepreventivna vokalizacija slabog poluglasa (npr. *kadi* u značenju *gdje: Kadi si do sad?* u značenju *Gdje si do sad?*). Čakvski alijetet je naravno i navedeni ikavsko-ekavski refleksi jata (npr. *lipo mesto, belo svitlo, celo vrime itd.*).

Alteriteti su sredstva koja ukazuju na ponavljanje istih elemenata u dvama narječjima, ali ne u svima trima Aletritet *ščakavizam* svojstven je čakavskom i štokavskom narječju, pa bi u ogulinskom govoru npr. imenica *štap*, glasila *ščap*, imenica *dvorište*, glasila bi *dvorišće* itd. Ipak, ovaj alteritet svojstven je češće starijim govornicima.

Kao kajkavski alteritet treba izdvojiti i leksem *zeti* (*uzeti*), kod kojeg se provodi gubljenje prefiksa *v* (*Zet ću ti kruv* u značenju *Uzet ću ti kruh*) i protetsko *v*, iako je ono sve rjeđe zastupljeno kod mlađih govornika, ali se može čuti kod starijih autohtonih govornika: npr. *Kulko je vur?* u značenju *Koliko je sati?* Često se koriste i prilozi pojačavanja poput *dost* (*dost je vruće*), *jako* (jako te volim). Od specifičnih prijedloga koristi se konstrukcija *bez + da*: npr. *Ošla si bez da si rekla* (u značenju *Otišla si bez da si rekla*) ili *za* kao zamjenu za *o*: npr. *za nju smo ti pričali* (*o njoj smo ti pričali*).

Štokavski alteritet je npr. gubljenje fonema *x*: *rana* u značenju *hrana* (*Mačka više nema rane* u značenju *Mačka više nema hrane*), *snaja* u značenju *snaha* (*To ti je moja snaja* u značenju *To ti je moja snaha*) ili *orij* u značenju *orah* (*Daj mi malo oriji* u značenju *Daj mi malo oraha*).

Krajnje slogovno *l* također je alteritet: npr. *kupil, pekal, rekal, pital, napravil itd.*, zatim suglasnička skupina *jd* u prezentskoj osnovi: *dojdi, dojdite...*

Na morfološkoj razini, kajkavština i čakavština dijele isto tako sufiks

–*najst* za tvorbu brojeva. Tako će brojevi *jedanaest, dvanaest, trinaest* umjesto standardnog sufiksta – *naest* imati onaj –*najst* i zvučati *jedanajst, dvanajst, trinajst*. Rotacizam kao alteritet podrazumijeva promjenu suglasnika, uglavnom u onim slučajevima kada se fonem *ž* mijenja fonemom *r*: npr. *Moreš dojt kad oćeš* u značenju *Možeš doći kada želiš*.

U ogulinskom govoru često je i izostavljanje fonema *dž* (*Nemam niš u žepu* u značenju *Nemam ništa u džepu*).

Za oznaku mjesta često se rabi prijedlog *pri*, naravno s lokativom, npr. *Ona je pri nam* u značenju *Ona je kod nas*.

Uočljive su i kratke osnove glagola: npr. *spim, jim* u značenju *spavam, jedem*, kao i okrnjeni infinitiv: npr. *delat, gledat, pisat* itd.

Zaključno, većina se stručnjaka slaže da ogulinski govor, iako sadrži upečatljivu kajkavsku zamjenicu *kaj*, zapravo ima čakavsku osnovicu i pripada ikavsko-ekavskom dijalektu i kontinentalnom poddijalektu, što mogu potvrditi i kao njegova autohtona govornica: Ogulinci se smatraju čakavcima, unatoč aktivnom korištenju zamjenice *kaj*. Smatra se da su Ogulinci zamjenicu *kaj* preuzeli iz sociolingvističkih razloga (zbog blizine Karlovca i Zagreba i njihova idioma), a ne zbog toga što su kajkavci.

5. POPIS GERMANIZAMA ZA ISTRAŽIVANJE

U svrhu ovoga istraživanja izradila sam popis germanizama po kojem sam ispitivala ispitanike. Popis je sastavljen prema sljedećim izvorima:

1. Medvedec, Dino: „Generacijske razlike u zagrebačkom govoru na primjeru germanizama“, diplomski rad
<https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:6723/datastream/PDF/download>
2. Stojnić, Aneta: „Germanizmi u hrvatskim govorima“, Alfa, Zagreb, 2020.
3. Štebih Golub, Barbara: „Od ajngemahtesa do kuglofa i ajerlikera“
<https://hrcak.srce.hr/file/276184>
4. Tonković, Dominik: „Germanizmi u suvremenom hrvatskom standardnom jeziku“, diplomski rad
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffos:5842/datastream/PDF/view>

Na popisu se nalazi 200 germanizama koji su podijeljeni u četiri semantičke sfere:

1. semantičku sferu *hrane i pića/kulinarstva*, 2. semantičku sferu *odjeće, obuće, dodataka i tekstila*, 3. semantičku sferu *alata, obrta i gradnje* i 4. semantičku sferu *kućanstva/domaćinstva*. Uz njih je navedeno i značenje, ali i izvorna njemačka riječ (također preuzeto iz navedenih izvora). U tablici je simbolima označen odgovor ispitanika. Dakle, ako je ispitaniku određeni germanizam poznat i koristi ga, u tablici je označeno simbolom **+**, ako je ispitaniku germanizam poznat, ali ga ne koristi, to je naznačeno simbolom **+/-**, a kada ispitaniku određeni germanizam nije poznat, to je označeno simbolom **x**. Ako ispitanik navede zamjenu, neku drugu riječ koju koristi u tom značenju, ta je riječ zapisana.

Legenda: + (poznaje i koristi)

+/- (poznaje, ali ne koristi tu riječ, nego neku drugu)

x (ne poznaje i ne koristi)

GERMANIZMI PO SEMANTIČKIM SFERAMA	MLAĐA DOB	SREDNJA DOB	STARIJA DOB
SEMANTIČKA SFERA			
HRANA I			
PIĆE/KULINARSTVO			
1. ajer (liker od jaja) < <i>Eiercognac</i>	+/- ajerliker	X	X
2. ajgenmaht (ujušak) < <i>Eingemachte</i>	+	+	+
3. ajnpreg (zaprška) < <i>Einbrenne</i>	+	+	+
4. ajnprenjuha (zapržena juha) < <i>Einbrennsuppe</i>	+/- prežgana juha	X	+
5. bešteck (pribor za jelo) < <i>Besteck</i>	+	+	+
6. buhtla (vrsta peciva) < <i>Buchtel</i>	+	+	+
7. buter (maslac) < <i>Butter</i>	+/- putar	+/- putar	+/- putar
8. celer (vrsta povrća) < <i>Zeller</i>	+	+	+
9. cucati (piti alkohol) < <i>zuzeln</i>	+	+/- cicati	X
10. cug (veliki gutljaj) < <i>Zug</i>	+	X	X
11. cuga (piće s prijateljima) < <i>Zug</i>	+	X	X
12. cukar (šećer) < <i>Zucker</i>	+/- šećer	+/- šećer	+
13. čušpajz (varivo) < <i>Zuspeise</i>	+	+	+
14. dinstati (kuhati u pari) < <i>dünsten</i>	+	+	+
15. eksati (piti na iskap) < <i>ex</i>	+	+	+
16. falš (patvoreno) < <i>falsch</i>	+/- loše	+/- loše	+
17. faširanac (jelo od mljevenog mesa) < <i>Faschierte</i>	+	+	+

18. fil (nadjev) < <i>Füllung</i>	+/- fila	+/- fila	+/- fila
19. fino (dobro, ukusno) < <i>fein</i>	+	+	+
20. fiš (jušnato jelo od ribe) < <i>Fisch</i>	+	+	+
21. friško (svježe) < <i>frisch</i>	+	+	+
22. gemišt (bijelo vino s gaziranom vodom) < <i>gemischt</i>	+	+	+
23. germa (kvasac) < <i>Germ</i>	+	+	+
24. grincajg (svežanj od mrkve, celera, peršina i korabe) < <i>Grünzeug</i>	+	+/- grincek	+/- grincek
25. griz (krupica) < <i>Grieß</i>	+	+	+
26. hren (vrsta umaka) < <i>Kren</i>	+	+	+
27. jeger (vrsta kobasice) < <i>Jägerwurst</i>	+	+	+
28. kajzerica (vrsta peciva) < <i>Kaisersemmel</i>	+	+	+
29. kauguma (žvakaća guma) < <i>Kaugummi</i>	+/- žvaka	+/- žvaka	+
30. kifla (vrsta peciva) < <i>Kipfel</i>	+	+	+
31. kremšnita (vrsta kolača) < <i>Cremeschnitte</i>	+	+	+
32. križla (vrsta čaše) < <i>Krügel</i>	+	+	+
33. krumpir (vrsta povrća) < <i>Grundbirne</i>	+	+	+
34. knedla (okruglica) < <i>Knödel</i>	+	+	+
35. karfiol (cvjetača) < <i>Karfiol</i>	+	+	+
36. kuglof (kolač od dizanog tijesta sa sušenim voćem okruglasta oblika sa šupljinom u sredini) < <i>Gugelhupf</i>	+	+	+

37. londoner (vrsta kolača) < <i>Londoner</i>	+	+	+
38. lungić (biftek) < <i>Lungenbraten</i>	+	+	+
39. mešung (mješavina) < <i>Mischung</i>	+/- mišung	+/- mješung	+/- mišung
40. našnjofati (nanjušiti) < <i>schnofeln</i>	+	+	+
41. našrotati (grubo samljeti) < <i>schroten</i>	+	+	+
42. noklice (jelo od tijesta) < <i>Nockerl</i>	+	X	+
43. pac (slana voda sa začinima u kojoj se drži meso prije pečenja) < <i>Beize</i>	+	+	+
44. paradajz (rajčica) < <i>Paradeiser</i>	+	+	+
45. parizer (vrsta kobasice) < <i>Pariserwurst</i>	+	+	+
46. palačinke (vrsta jela) < <i>Palatschinken</i>	+	+	+
47. pleh (plitka posuda za pečenje) < <i>Blech</i>	+	X	+
48. pohati (peći) < <i>backen</i>			
49. pošpricati (poprskati) < <i>spritzen</i>	+	+	+
50. poštaubati (posipati šećerom u prahu) < <i>stauben</i>	+/- pošećeriti	+/- pošećeriti	+
51. prezle (krušne mrvice) < <i>Brösel</i>	+	+	+
52. protvan (posuda za pečenje) < <i>Bratpfanne</i>	+	+	+
53. puslica (slatkiš od bjelanjaka i šećera) < <i>Busserl</i>	+	+	+
54. restati < <i>rösten</i>	+	+	+
55. ribati < <i>reiben</i>			

56. ringla (najmanji poklopac na ploči štednjaka) < <i>Ringel</i>	+	+	+
57. rol (pečnica) < <i>Backrohr</i>	+	X	+
58. rolada (savijeno nadjeveno tijesto) < <i>Roulade</i>	+	+	+
59. roletna (savitljivi štitnik za prozore) < <i>Rollladen (Roll-Laden)</i>	+	+	+
60. roštilj (željezna rešetkasta naprava za pečenje mesa i meso pečeno na njoj) < <i>Rost</i>	+	+	+
61. runda (krug narudžbe pića) < <i>Runde</i>	+	+	+
62. saft (umak) < <i>Saft</i>	+	+	+
63. saherica (bečka torta) < <i>Sachertorte</i>			
64. sos (talog od kave) < <i>Kaffesatz</i>	+/- zaherica	+	+
65. šamrola (vrsta kolača) < <i>Schaumrolle</i>	+	+	+
66. šampita (vrsta kolača) < <i>Schaumschnitte</i>	+	+	+
67. šalica (vrsta posude za napitke) < <i>Schale</i>	+	+	+
68. šefarka (zaimača) < <i>Schöpflöffel</i>	+	+	+
69. šlag (tučeno slatko vrhnje) < <i>Schlagsahne</i>	+	+	+
70. šmek (okus) < <i>Gesmack</i>			
71. šnicla (odrezak) < <i>Schnitzel</i>	+	+	+
72. šnita (kriška kruha) < <i>Schnitte</i>	+/- šnjita	+/- šnjita	+/- šnjita
	X	X	+/- špaher

73. špaker ⁴⁰ (štednjak) < <i>Spaherd</i>	+	+	+
74. šparet (štednjak) < <i>Sparherd</i>	+	+	+
75. špek (slanina) < <i>Speck</i>	+	+	+
76. špinat (vrsta povrća) < <i>Spinat</i>	+	+	+
77. šrot (grubo samljevane žitarice) < <i>Schrot</i>	+ puter štangica	+	+
78. štangica (rebro čokolade) < <i>Stange</i>	+	+	+
79. štrud (savijača) < <i>Strudel</i>	+	+	+
80. štruca (kruh) < <i>Strutzen</i>	+	+	+
81. štrukle (zagorski specijalitet) < <i>Struckel</i>	+	+	+
82. šunka (svinjsko meso) < <i>Schinken</i>	+	+	+
83. tacna (poslužavnik) < <i>Tasse</i>	+	+	+
84. žemlja (vrsta peciva) < <i>Semmel</i>			
SEMANTIČKA SFERA <i>ODJEĆA, OBUĆA, DODACI I</i> <i>TEKSTIL</i>			
1. ampidekl (jastuk za dojenče) < <i>Einwickeldecke</i>	+	+	+
2. badekostim (kupaći kostim) < <i>Badekostüm</i>	+/- badić	+	+

⁴⁰ Leksem je potvrđen i u izrazu biti za špakerom (biti domaćica).

3. bademantil (kućni ogrtač) < <i>Bademantel</i>	+	+	+
4. bluza (vrsta košulje) < <i>Bluse</i>	+	+	+
5. bunt (svežanj) < <i>Bund</i>			
6. ciferšlus (zatvarač na odjeći) < <i>Zippverschluss</i>	+	+	+
7. cufati (postati istrošeno na krajevima) < <i>zupfen</i>	+	+	+
8. cokule (vrsta obuće) < <i>Zockel</i>	X	+	+
9. cvike (naočale) < <i>Zwicker</i>	+	+	+
10. deka (pokrivač) < <i>Decke</i>	+	+	+
11. falda (nabor) < <i>Falte</i>	+	+	+
12. firunga (zavjesa) < <i>Vorhang</i>	+/- zavjesa	+/- zavjesa	+
13. flis (vrsta tkanine i odjevnog predmeta) < <i>Fliz</i>	+	+	+
14. gojzerice (planinarske cipele) < <i>Goiserer</i>	+	+	+
15. halteri (učvršćivači) < <i>Halter</i>	+	+	+
16. heklati (raditi nešto od čipke) < <i>häkeln</i>	+	+	+
17. ispeglano (izglačano) < <i>bügeln</i>	+	+	+
18. kijklja (haljina) < <i>Kittel</i>	+/- haljina	+/- halina	+
19. kuta (radni ogrtač) < <i>Kutte</i>	+	+	+
20. kragna (ovratnik) < <i>Kragen</i>	+	+	+
21. lajbek (prsluk) < <i>Leiberl</i>	+ lajbak	X	+
22. mašna (dodatak za vrat) < <i>Mascherl</i>	+	+	+
23. rajf (dodatak za kosu) < <i>Reif</i>	+	+	+

24. riflјati (detalјno prati odjeću) < <i>riffeln</i>	+	+	+
25. ruksak (naprtnjača) < <i>Ruksack</i>	+	+	+
26. samterice (baršunaste hlače) < <i>Samt</i>	+	+	+
27. sokne (čarape) < <i>Socken</i>	X	+	+
28. šilterica (kapa sa štitnikom) < <i>Schildmütze</i>	+	+	+
29. šlafrk (kućni grtač) < <i>Schlafrock</i>	+/- šlafrug	+/- šlafrug	+
30. šlape (papuče) < <i>Schlappen</i>	+	+	+
31. šlic (zatvarač na odjeći) < <i>Schlitz</i>	+	+	+
32. šnajder (krojač) < <i>Schneider</i>	+	+	+
33. šnala (kopča za kosu) < <i>Schnalle</i>	X	X	+
34. štikla (vrsta obuće) < <i>Stöckelschuh</i>	+	+	+
35. štrample (vrsta čarapa) < <i>Strampelhöschen</i>	+	+	+
36. štrikati (plesti) < <i>stricken</i>	+	+	+
37. šos (suknja) < <i>Schoß</i>	+	+	+
38. šuster (postolar) < <i>Schuster</i>	+	+	+
39. taška (ženska torbica) < <i>Tasche</i>	X	X	+
40. tregeri (naramenice na hlačama) < <i>Träger</i>	+	+	+
41. vesta (džemeper) < <i>Weste</i>	+	+	+
42. veš (rublje) < <i>Wäsche</i>	+	+	+
43. vikler (pomagalo za kosu) < <i>Wickler</i>	+ vitler	+/- vitler	+
44. ziherica (sigurnosna igla) < <i>Sicherheitsnadel</i>	+	+	

45. žnjiravci (vezice na obući) < <i>Schnur</i>	+	+	+
			+
SEMANTIČKA SFERA <i>ALATA, OBRTA I GRADNJE</i>			
1. alnaser (naprava za paljenje motora automobila) < <i>Anlasser</i>	+	+	+
2. auspuh (ispušna cijev) < <i>Auspuff</i>	+	+	+
3. borer (svrdlo) < <i>Borher</i>	+	+	+
4. deka (plafon) < <i>Decke</i>	+	+	+

5. dihtung (obruč na spoju cijevi) < <i>Dichtung</i>	+	+	+
6. došlajsati (dovući) < <i>schleifen</i>	+	+	+
7. farba (boja) < <i>Farbe</i>	+	+	+
8. feder (opruga) < <i>Feder</i>	+	+	+
9. freza (poljoprovredni stroj) < <i>Fräse</i>	+	+	+
10. fugirati (ispuniti spoj između elemenata konstrukcije) < <i>fugen</i>	+	+	+
11. getriba (mehanizam za prijenos snage s pogonskog stroja) < <i>Getriebe</i>	+	+	+
12. glancati (laštiti) < <i>glänzen</i>	+	+	+
13. gletati (poravnavati zid) < <i>glätten</i>	+	+	+
14. gvintati (navrtati) < <i>Gewinde</i>	+	+	+
15. hauba (poklopac motora na automobilu) < <i>Haube</i>	x	+	+
16. hobelbank (stol za blanjanje) < <i>Hobelbank</i>	+	+	+
17. kanta (posuda) < <i>Kanne</i>	+	+	+
18. kibla (posuda, kanta) < <i>Kübel</i>	+	+	+
19. kitati (spojiti mekom smjesom za zaptivanje) < <i>kitten</i>	+	+	+
20. kleme (stezaljke) < <i>Klemme</i>	+		

21. kombinirike (vrsta klijesta) < <i>Kombinierzange</i>	+	+	+
22. kuplung (kvačilo) < <i>Kupplung</i>	+	+/- kvačilo	+
23. lajsna (letva) < <i>Leiste</i>	+	+	+
24. lojtre (ljestve) < <i>Leiter</i>	+	+	+
25. majstor (voditelj obrta) < <i>Meister</i>	+	+	+
26. mašina (stroj) < <i>Maschine</i>	+	+	+
27. pant (okov na vratima) < <i>Band</i>	+	+	+
28. penzl (kist) < <i>Pinsel</i>	+	+	+
29. precvikati (presijeći klještima) < <i>zwicken</i>	+	+	+
30. preša (sprava za tiskanje) < <i>Presse</i>	+	+	+
31. pumpa (oruđe kojim se ubacuje zrak u što) < <i>Pumpe</i>	+	+	+
32. raditi na baušteli (raditi na gradilištu) < <i>Baustelle</i>	+	+	+
33. rašpa (turpija) < <i>Raspel</i>	+	+	+
34. sajla (čelično uže) < <i>Drahtseil</i>	+	+	+
35. šahta (otvor s poklopcem na tlu) < <i>Schacht</i>	+	+	+
36. šalung (obloga od dasaka) < <i>Verschaltung</i>	+/- šerajzl	+/- šerajzl	+/- šerajzl
37. šarajzl (žarač) < <i>Schüreisen</i>	+	+	+
38. šaraf (vijak) < <i>Schraube</i>			

39. šarafciger (odvijač) < <i>Schraubenzieher</i>	+	+	+
40. škare (naprava za rezanje) < <i>Schere</i>	+	+	+
41. šlauf (gumeno crijevo) < <i>Schlauch</i>	+	+	+
42. šlifer (navlaka za pokrivač) < <i>Schlüpfen</i>	+	X	+
43. šmirglpapir (brusni papir) < <i>Schmirgelpapier</i>	+	+	+
44. špaga (konop) < <i>Spagat</i>	+	+	+
45. špahtla (metalna ili silikonska lopatica) < <i>Spachtel</i>	+	+	+
46. špiگل (ogledalo) < <i>Spiegel</i>	X	X	+
47. šteker (utikač) < <i>Stecker</i>	+	+	+
48. štemati (udarati) < <i>stemmen</i>	+	+	+
49. šuder (šljunak) < <i>Schotter</i>	+	+	+
50. vaservaga (sprava za utvrđivanje vodoravnosti površina) < <i>Wasserwaage</i>	+	+	+
51. vinkl (kut) < <i>Winkel</i>	+	+	+
SEMANTIČKA SFERA <i>KUĆANSTVA/DOMAĆINSTVA</i>			

1. afinger (vješalica) < <i>Aufhänger</i>	+/- ofinger	+	+
2. cedulja (list papira) < <i>Zettel</i>	+	+	+
3. ceker (torba za namirnice) < <i>Zecker</i>	+	+	+
4. fen (sušilo za kosu) < <i>Föhn</i>	+	+	+
5. fleka (mrlja) < <i>Fleck</i>	+	+	+
6. futrola (kutija) < <i>Futtermal</i>	+	+	+
7. kinderbet (dječji krevetić) < <i>Kinderbett</i>	+	+	+
8. krama (bezvrijedne stvari) < <i>Kram</i>	+	+	+
9. kredenac (ormarić za suđe) < <i>Kredenz</i>	+	+	+
10. lampa (svjetiljka) < <i>Lampe</i>	+	+	+
11. mišafel (lopatica za smeće) < <i>Mistschaufel</i>	+	+	+
12. patrviš (dodatak metli) < <i>Bartwisch</i>	X	X	+
13. ram (okvir za slike) < <i>Rahmen</i>	+	+/- rama	+
14. regal (ormar) < <i>Regal</i>	+	+	+
15. saugati (usisavati) < <i>saugen</i>	X	+	+
16. škarnicel (papirnata vrećica) < <i>Skarnitzel</i>	+	+	+
17. špajza (smočnica) < <i>Speis</i>	+	+	+
18. tapeta (presvlaka za zidove) < <i>Tapete</i>	+	+	+
19. tepih (sag) < <i>Teppich</i>	+	+	+
20. ura (sat) < <i>Uhr</i>	+/- sat	+/- još uru	+

6. ANALIZA ISTRAŽIVANJA

6.1. GENERACIJSKO RASLOJAVANJE

Ovisno o dobi ispitanika, mogu se pratiti razlike u prepoznavanju i korištenju germanizama, npr. najveći broj germanizama prepoznaje i koristi ispitanica starije dobi: poznaje 98% germanizama sadržanih na popisu sastavljenom za potrebe provedenoga istraživanja i koristi ih u svakodnevnome govoru, a samo za nekoliko njih koristi drugi izraz: za njih 3%. Ispitanik srednje dobi poznaje i koristi 93% germanizama, a za veći broj njih koristi neki drugi sličan izraz: za njih 8,5%, dok ispitanica mlađe dobi poznaje i koristi 95% ispitanih germanizama, ali za najveći broj germanizama koristi drugu riječ, najčešće standardnu: za 10% ispitanih germanizama. Time je potvrđen dio teze o vidljivoj generacijskoj razlici pri poznavanju i uporabi germanizama. Neki od ponuđenih germanizama nisu bili prepoznani kod barem jednog od ispitanika: *saugati*, *kredenac*, *partviš*, *špigl*, *šlifer*, *taška*, *šnala*, *sokne*, *lajbak*, *ajer*, *ajnpreg* itd. Dakle, kod mlađih govornika ogulinskoga govora češće će doći do zamjene hrvatskom riječju, dok se kod starijih ispitanika to puno rjeđe događa. Ja kao mlađa govornica to mogu i sama potvrditi, prije ću odabrati hrvatsku riječ ili neku zamjenu nego germanizam, ali to ne znači da ne znam njegovo značenje. To je potvrdila i najmlađa ispitanica kroz razgovor, često bi rekla da je za neke germanizme čula od bake ili djeda, ali bi onda upotrijebila drugi izraz: npr. *cukar*, *kauguma*, *firunga*, *ura*, *kiklja*, *taška* itd. Također, to sve ovisi i o preferencijama i zanimanjima ispitanika, npr. ispitanik srednje dobi poznaje najveći broj riječi iz semantičke sfere *alata*, *obrta* i *gradnje* jer se tim riječima koristi duži period od

ispitanice mlađe dobi ili je u češćem doticaju s njima upravo zbog preferencija i zanimanja ili hobija, a vjerojatnost povećava i to što je muškoga spola.

Za neke germanizme ispitanici su rekli da ih koriste u drugom kontekstu: npr. za germanizam *ura* (u značenju *sat*) ispitanik srednje dobi naveo je primjer rečenice: *Bit ću tuj još uru. (Bit ću tu još sat vremena.)*, ali navodi kako ne bi koristio tu riječ u ovom kontekstu: *Kulko je ur?* (*Koliko je sati?*), dok je najstarija ispitanica rekla da taj germanizam koristi u obama kontekstima.

6.2. RASLOJAVANJE PO SEMANTIČKIM SFERAMA

Germanizmi su, dakle, bili podijeljeni u četiri semantičke sfere i nakon istraživanja može se zaključiti da je najplodnija i sfera s najviše prepoznatih germanizama je sfera *alata, obrta i gradnje*: nije prepoznato samo 0,03% germanizama iz te sfere. Najmanje plodna sfera, odnosno sfera s najmanje prepoznatih germanizama je sfera *hrane i pića/kulinarstva*: nije prepoznato 10% germanizama. Mogućnost da je ta sfera najmanje plodna može se pripisati dobi i interesima mlađe ispitanice i ispitanika srednje dobi. Najstarija ispitanica bavila se kulinarstvom, pa se njezini rezultati mogu pripisati tom dugogodišnjem kontaktu s tim leksemima. Ujedno, to je i sfera s najviše drugih riječi koje se koriste za navedene germanizme koji su prepoznati: npr. *ajerliker* umjesto *ajer*, *putar* umjesto *buter*, *šećer* umjesto *cukar*, *pošećeriti* umjesto *poštaubati*, *šnjita* umjesto *šnita*, *grincek* umjesto *grincajg*, *mišung* umjesto *mješung* itd.

Za germanizam *ajnprenjuha* mlađi ispitanici će prije reći *prežgana juha*, odnosno za tu vrstu jela ne bi ni koristili germanizam, ali su svi barem čuli za taj izraz. Takva je situacija i s germanizmom *kauguma*: mlađi će ispitanici taj germanizam zamijeniti standardnom riječju *žvakaća guma*.

Također, bitno je naglasiti da su istraženi samo odabrani germanizmi, odnosno odabrane sfere germanizama u ogulinskom govoru. Kroz razgovor su ispitanici znali spomenuti i neke germanizme koji ne spadaju u ove četiri sfere ili čak

pokazati zanimanje za podrijetlo nekih posuđenica koje nisu germanizmi. Stoga se zaključak odnosi samo na ove četiri sfere i na te odabrane germanizme.

Najčešće prepoznati germanizmi u sferi *hrane i pića/kulinarstva* su: *ajngemaht, gemiš, friško, dinstati, pohati, rolada, rol, buhtla, roštilj, šnicla, sos* itd. To zaključujem prema podacima iz tablice, ali i reakcijama ispitanika. Na ove i slične germanizme iz ove sfere odgovarali su sigurno i potvrđivali da ih koriste skoro svakodnevno. Za neke germanizme iz ove sfere čak nisu ni znali ili nisu bili svjesni da su posuđenice: npr. *šlag, dinstati, germa, kifla* itd.

U sferi *odjeće, obuće, dodataka i tekstila* više je germanizama za koje su ispitanici znali da nisu izvorne hrvatske riječi: npr. *badekostim, cvike, kiklja, lajbek, taška, firunga, sokne* itd. Smatram (iz iskustva) da bi mlađi ispitanici navedene germanizme upotrijebili u šali: npr. *Dobre su ti cvike!* ili *Kaj nosiš taj lajbek?* u značenju *Što nosiš taj prsluk?* U ovoj sferi posebno mi je zanimljiva riječ *cokule* jer je samo ispitanik srednje dobi potvrdio da je aktivno koristi, a i osobno mogu potvrditi da je rijetka u ogulinskome govoru. Za ovaj germanizam isto mogu potvrditi da sam čula da se koristi u šali: npr. *Kakve su ti to cokule?!* u značenju *Kakve su ti to (smiješne) cipele?*

U semantičkoj sferi *alata, obrta i gradnje* germanizmi koji su česti u ogulinskom govoru su primjerice *dihlung, auspuh, došlajsati* (*Aj mi došlajsaj ta drva* u značenju *Ajde mi dovuci/dovezi ta drva*), *feder, fugirati, deka, hauba, lojtre* itd.

Posljednja, semantička sfera *kućanstva/domaćinstva* sadrži manje germanizama od prethodnih, ali to naravno ne vrijedi za sve germanizme iz te sfere u ogulinskom govoru i ne umanjuje njezinu vrijednost i učestalost njezina korištenja, već je to stvar izrade popisa, subjektivna je. Štoviše, neki se od tih germanizama često mogu čuti kod svih uzrasta: npr. *regal, tepih, mišafl, fen, krama* (npr. *Lej krame u sobi* u značenju *Vidi nereda/nepotrebnih stvari u sobi*), *afinger* itd.

7. ZAKLJUČAK

Svaki jezik uz svoj leksik, nerijetko posuđuje riječi iz stranih jezika, a sve zbog povijesnih dodira među narodima što rezultira i kulturnim, političkim, i vjerskim ispreplitanjem dvaju naroda. Tako i hrvatski jezik poznaje velik broj posuđenica iz raznih jezika. U ovome su radu obrađeni specifično germanizmi, ali ne u hrvatskome standardnom jeziku, već konkretno u govoru grada Ogulina. U radu je najprije obrađen uvod, metodologija istraživanja, zatim posuđenice u hrvatskome jeziku, zatim germanizmi općenito, pa povijesni dodiri hrvatskoga naroda s germanskima i povezanost specifično Ogulinaca s germanskim narodima, potom poglavlje o samome gradu Ogulinu i ogulinskome govoru. Nakon toga slijedi tablica s popisom germanizama korištenih za istraživanje, pa na kraju analiza istraživanja kroz generacijsko raslojavanje i po semantičkim sferama. Osobno sam odabrala troje ispitanika iz različitih dobnih skupina: jednu ispitanicu iz mlađe dobne skupine, jednog ispitanika iz srednje i jednu ispitanicu iz starije dobne skupine. Kroz dogovoreni razgovor ispitala sam ih poznaju li i koriste li germanizme prema popisu od 200 riječi koji sam sama izradila. Germanizme sam potom podijelila u četiri semantičke sfere: 1. semantičku sferu *hrane i pića/kulinarstva*, 2. semantičku sferu *odjeće, obuće, dodataka i tekstila*, 3. semantičku sferu *alata, obrta i gradnje* i 4. semantičku sferu *kućanstva/domaćinstva*. Nakon terenskoga istraživanja germanizama u govoru grada Ogulina, u radu su analizirani podaci i potvrđene obje hipoteze s početka istraživanja. Dakle, vidljiva je generacijska razlika pri uporabi i poznavanju germanizama iz navedenih semantičkih sfera i te sfere su, neke više, a neke manje plodne. Zadovoljna sam rezultatima i samim istraživanjem i zahvalna ispitanicima na volji i zanimanju za ovu temu i terensko istraživanje. Dok sam sastavljala popis germanizama i sama sam se začudila jer nisam znala da su sve navedene riječi germanizmi pa je i meni ovo istraživanje došlo kao svojevrsno osvježavanje o leksiku idioma koji govorim. Naravno, istraživanje germanizama

u govoru grada Ogulina ne staje ovdje, nego se nastavlja kroz promišljanje o leksiku svoga govora, što vrijedi za sve čitatelje ovoga rada. Svatko koga zanimaju ovakve leksičke, ali i dijalektološke teme, može pronaći inspiraciju u ovome radu.

8. POPIS LITERATURE

1. Lisac, Josip: „Hrvatska dijalektologija 2, Čakavsko narječje“, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009. god.
2. Lončarić, Mijo: „Kajkavsko narječje“, Školska knjiga, Zagreb, 1996. god.
3. Lukežić, Iva: „Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt“, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990. god.
4. Melvinger, Jasna: „Leksikologija“, Pedagoški fakultet u Osijeku, 1984. god.
5. Turk, Marija: „Germanizmi u sjevernočakavskom arealu“, Fluminensia, 2, Rijeka, 2005.
6. Turk, Marija, “Naporedna uporaba posuđenica i prevedenica u hrvatskom jeziku”, u: Zbornik radova Riječki filološki dani, VI, Rijeka, 2006. god.
7. Turk, Marija: „Jezično kalkiranje u teoriji i praksi“, Hrvatska sveučilišna naklada, 2013. god.
8. Štebih-Golub, Barbara: „Germanizmi u kajkavskome književnom jeziku“, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010. god.

Internetski izvori:

1. Bernardin Frankopan
https://hr.wikipedia.org/wiki/Bernardin_Frankopan (pristup ostvaren 12.8.2024.)
2. Crnić, Mirjana – Macan, Željka: „Germanizmi u štokavskim ikavskim govorima Gorskoga kotara“ FLUMINENSIA, 2011. god.
<https://hrcak.srce.hr/file/116316> (pristup ostvaren 15.7.2024.)
3. Ivanina kuća bajke <https://www.ivaninakucabajke.hr/hr/ivanina-kuca-bajke/sto-je-ivanina-kuca-bajke/> (pristup ostvaren 7.8.2024.)
4. Karlovačka županija – internetska stranica
<https://visitkarlovaccounty.hr/legenda-o-dulinom-ponoru/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)
5. Legende o klečkim i ozaljskim vješticama
<https://visitkarlovaccounty.hr/legende-o-kleckim-i-ozaljskim-vjesticama/> (pristup ostvaren 7.8.2024.)
6. Obilježavanje 500. obljetnice Govora za Hrvatsku, Hrvatska znanstvena bibliografija (pristup ostvaren 12.8. 2024.)
7. Ogulin <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ogulin> (pristup ostvaren 26.7. 2024.)
8. „Ogulin, dom u srcu Hrvatske“ <https://www.ogulin.hr/ogulinu/povijest/opcenito/> (pristup ostvaren 26.7.2024.)
9. Ogulinska pukovnija, CROSBİ
<https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/knjiga/15638> (pristup ostvaren 12.8.2024.)

10. Službene stranice grada Ogulina <https://ogulin.hr/old-site/10010-novosti/352-potpisan-sporazum-skole-partneri-buducnosti> (pristup ostvaren 12.8.2024.)
11. Vulić, Sanja: „O govorima u ogulinsko-modruškoj udolini potkraj 20. i početkom 21. stoljeća na primjeru govora Oštarija“, Znanstveni institut gradišćanskih Hrvatov, 2010.god, <https://www.zigh.at/o-govorima-u-ogulinsko-modruskoj-udolini-potkraj-20-i-pocetkom-21-stoljeca-na-primjeru-govora-ostarija> (pristup ostvaren 8.7.2024.)
12. Vulić, Sanja: „O govoru Turković sela“, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2008. god, <https://hrcak.srce.hr/78910> (pristup ostvaren 16.5.2024.)
13. Županić, Sanja: „Germanizmi u varažinskom govoru“, doktorski rad <https://dr.nsk.hr/islandora/object/ffzg%3A4031/datastream/PDF/view> (pristup ostvaren 7.8.2024.)

Sažetak i ključne riječi

Ovaj se rad temelji na terenskom istraživanju germanizama u leksiku govora grada Ogulina. Nakon što sam osobno istražila i izradila popis od 200 germanizama, podijelila sam germanizme u četiri semantičke sfere: 1. semantičku sferu *hrane i pića/kulinarstva*, 2. semantičku sferu *odjeće, obuće, dodataka i tekstila*, 3. semantičku sferu *alata, obrta i gradnje* i 4. semantičku sferu *kućanstva/domaćinstva*. pronašla sam troje ispitanika iz različitih dobnih skupina, ali autohtonih govornika iz grada Ogulina i usmeno ih ispitala poznaju li i koriste li navedene germanizme. Kroz razgovor općenito smo komentirali

neke germanizme, zanimanje ljudi za ove i slične teme, kao i osviještenost govornika o leksiku svoga grada ili kraja. Na početku istraživanja postavila sam dvije hipoteze: vidljive su generacijske razlike pri uporabi i poznavanju germanizama s popisa i izabrane semantičke sfere u koje su germanizmi podijeljeni su plodne. U radu nakon uvoda s ciljem i hipotezama, slijedi poglavlje o metodologiji istraživanja i opisom ispitanika, zatim slijedi poglavlje o leksikologiji i posudenicama, potom o germanizmima i povijesnim dodirima hrvatskoga naroda s germanskima, kao i povezanost specifično Ogulinaca s germanskim narodima. Zatim sam predstavila osnovne informacije o gradu Ogulinu i specifičnosti ogulinskoga govora, a onda prešla na tablicu germanizama i rezultate istraživanja. Nakon analize istraživanja po generacijskoj raslojenosti i semantičkim sferama, zaključila sam temu. Na kraju slijedi popis literature korištene za pisanje rada.

Ključne riječi: *germanizmi, govor grada Ogulina, posuđenice, generacijske razlike, semantičke sfere*

Title and keywords

„Germanisms in the speech of the city of Ogulin“

Key words: *germanisms, speech of the town of Ogulin, loanwords, generational differences, semantic sphere*

